

Sammanställning modellworkshops i Biskopsgården 24/9 2022 —designkriterier, funktioner, och estetiska preferenser

Workshopen genomfördes inom ramen för forskningsprojektet "Invånardeltagande i utvecklingen av förtättningsprojekt: En modell för hur invånare kan påverka stadsutveckling i tidiga skeden när storskaliga förtättningsprojekt planeras" finansierat av Formas 2021–2023 (codesigncities.se/densification).

Medverkande från projektet: Jenny Stenberg, Jaan-Henrik Kain, Jesper Bryngelsson och Alfredo Torrez. Sammanställningen är ett delresultat från arbetet, som kommer att analyseras vidare tillsammans med allt annat empiriskt material från Hjällbo och Biskopsgården och resultera i vetenskapliga artiklar och ett konkret förslag till arbetsmodell för invånarnas tidiga påverkan vid planering.

Plats för workshops: Aktivitetsrummet, Sjumilahallen.

Valda platser för designförslag: De tre torgen Vårväders, Friskväders och Länsmans, flygfoton 1:200.

Workshopen syftade till att:

- lyssna in invånarnas **designkriterier** för dessa platser dvs (a) vilka positiva egenskaper har platserna som behöver bevaras och (b) vilka utmaningar/problem har platserna som eventuell ny byggnation eller ombyggnad behöver bidra till att ta hand om;
- få invånarnas syn på vilka **funktioner** som behöver tillföras platserna (boende, service, mötesplatser, annat, natur, vatten, natur, hårdgjort)
- samt invånarnas **estetiska** preferenser, dvs hur de vill att området ska se ut: storlek, form och uttryck på byggnader som tillförs och annan omvandling av den fysiska miljön.

Empiri:

- Lasses Fryks skriftliga dokumentation (hans roll var att antecknade det som sades).
- Alla postits som satt på modellen och foton av dem på plats.
- Foton på modellen var 15:e sekund (appen Osnap).
- Våra egna minnen av det som sades (särskilt viktigt när gruppen ibland delade på sig).

Vilka var med

Förmiddag kl 10-12 - Föreningsgruppen

Tretton personer från föreningsnätverket (åtta) samt lokala hyresgästföreningar (fem). Fyra män och nio kvinnor. Åldrar gissningsvis från 30 till 70 år. Bakgrund: Hälften såg ut att ha svenska bakgrund och hälften utländsk, från tre-fyra länder.

Eftermiddag kl 13-15 - Ungdomsgruppen

Tretton ungdomar som har varit med och knackat dörr för för MapX-studien. Åtta tjejer och fem killar. Åldrar: 16-23 år. Bakgrund: Alla såg ut att ha utländsk bakgrund, från ett-två länder. Ungdomarna ombads att säga vad de själva tycker, men att de gärna också fick ta med vad de drygt 700 invånarna i trapphusintervjuerna uttryckt (dokumenterat i MapX/Decidim).

Generellt

- Båda grupperna är extremt engagerade. De pratar mycket, har massor med åsikter vad de tycker om torgen och vad de vill behålla eller förändra.
- I båda grupperna är det tydligt att man inte är överens om allt och de går ofta in i diskussioner om åsiktsskillnader.
- Intrycket som båda grupperna gav var att de tycker det är bra om det byggs mer i Biskopsgården: **Bostäder, service, mötesplatser, grönt, vatten, lekplatser, sportplatser**. Vi frågade inte direkt den frågan i workshopen men ingen ifrågasatte spontant kommunens agenda med förtätning. Bara *hur*.
- Två personer i Föreningsgruppen uttrycker att två av torgen, Friskväders och Länsmans, inte är torg! De **saknar grundläggande rumsliga kvaliteter för att kunna kallas torg**.
- Ungdomarna hamnade i en diskussion om det höga skivhuset på Friskväderstorget (berättade en av dem efteråt). En kille ville absolut riva skivhuset **eftersom det är fult**. En tjej ville inte riva det eftersom det bor människor i det, **vart ska de flytta?** Det blev en het diskussion. De unga verkar alltså vara fullt medvetna om att nybyggnation innebär att människor tvingas bort eftersom hyror/priser blir för höga, men de diskuterade inte detta explicit vad vi vet. De var ensamma vid det bordet när frågan kom upp och de pratade även andra språk än svenska så det var svårt att höra, och vi var upptagna vid bordet bredvid.
- Några kvinnor i Föreningsgruppen kritiserar kommunens avgränsning för planprogrammet. De har inte tagit med villorna i östra Biskopsgården. Kvinnorna undrade eller påstod snarare: **Är det gjort så för att statistiken ska visa en brist på äganderätt? En politisk agenda alltså?**
- En av kvinnorna i Föreningsgruppen lyfte på lunchen sin åsikt att **trädgårdsstadsidealet** som kommunen implementerar i och med denna plan, är en **förtäckt medelklassifiering** av Biskopsgården. Hon menar att det idealet innebär att alla ska ha sin egen trädgård och att kommunen först nämnde Örgryte som förebild när man pratade om trädgårdsstaden, men att man sedan gått över till att säga Kungsladugård (som ju har betydligt fler publika gröna rum). Detta perspektiv lyftes inte på själva workshopen och de som satt runt bordet på lunchen höll inte tydligt med, så vi bör inte lyfta det som ett workshopresultat, men det kan vara bra att minnas detta vid vår framtida analys av materialet.
- När det gäller upplåtelseform kom det inte upp spontant men Föreningsgruppen tillfrågades och svaret var entydligt: **Det behövs bostäder som folk i Biskopsgården har råd med**, oavsett upplåtelseform. Alltså billiga hyresrätter och stora bostäder eftersom många är trångbodda. Även möjlighet att hyra radhus, inte bara köpa, för dem som vill bo i den typen av bostad.

Trafik

- Föreningsgruppen reflekterar över kollektivtrafiken till/från Biskopsgården och menar att det är en brist att det **inte finns en direkt kommunikation till Kungsten**, tar *lång* tid åka åt det hållet via Brunnsparken. Man: "*Varför skär man av oss från väster?*" De kritiserade också de undermåliga förbindelserna till kusten på Hisingen. " Kvinna: *Varför har vi inte fler förbindelser som går till Torslanda och till Björlanda?*"
- Föreningsgruppen kritiserade kollektivtrafiken inom stadsdelen, **att det inte finns en lokal linje från Vårväderstorget, som stannar vid Svarte Mosse och går till Länsmansgården**. En sådan linje skulle göra barn och unga mer självständiga (de som inte får ta spårvagnen för

sina föräldrar eller som känner sig otrygga på vägen dit, dess hållplatser och på vagnen. En av kvinnorna var dock starkt emot en sådan lokal busslinje och menade att det är bättre att gå, och det blir mindre trafikbuller.

- Diskussionen om kollektivtrafik blev ett tag ganska dominerande i Föreningsgruppen och ledde till en "utbrytargrupp" som lämnade diskussionen om Vårväderstorget för att istället prata kollektivtrafik och kopplingar till staden vid översiktskartan.

Platser

Vi genomförde medskapande workshops på de tre torgen i Biskopsgården och nedanstående beskrivning och bilder sammanfattar vad de två grupperna tog upp som viktigt och vad de föreslog för torgen. Varje torg diskuterades ungefär 20 minuter av respektive grupp (Föreningsgruppen respektive Ungdomsgruppen).

Vårväderstorget

Föreningsgruppen tycker att torget har tydliga kvaliteter. Detta är ett uppskattat torg arkitektoniskt sett eftersom det har en tilltalande storlek och form och att husen runt om i grunden är fina. Dock skymms det vackra av många olika tillägg, inte minst för tillgänglighetens skull, och torgets charm har gått förlorad. Det är i stort behov av upprustning och omfattande förändring, både markbeläggning och fasader.

Föreningsgruppen föreslår att man utgår från den viktiga platsen närmst spårvagnshållplatsen och placerar centrala funktioner där, som bibliotek (som bör flyttas från sitt undanskymda läge). Torget kan med fördel kompletteras med mycket bostäder, gärna ovanpå den service som finns i torgbyggnaderna och som behöver utökas med det som saknas. Här nämns kulturhus, systembolag, kafé, bar/krog, konst, informationssystem, cykelparkering, torghandel, hållplats för lokalbuss och kombinerade mötesplatser för civilsamhälle och tjänstepersoner. De föreslog också att byggnaden nordost om torget (vårdcentralen, apoteket, sdf) kunde kompletteras med fler funktioner. Parkeringen väster om torget (som upplevs som en negativ plats) kan gärna bebyggas med bostäder, men vissa hävdade att parkeringen ju behövs, så p-hus behöver integreras i bostadshuset här.

Grönskan i bostadsområdet söder om torget är mycket uppskattad, parkliknande och med fruktland.

Ungdomsgruppen beskriver Vårväderstorget som ett torg som de passerar på väg nånstans eller vid behov av service, det finns ingen plats alls att vara på för unga, det fungerar alltså inte som mötesplats. Flera uppskattade grönområdet söder om torget mycket liksom lekplatsen nedanför torget (som funktion men inte kvalitén). Även ungdomsgruppen föreslår ett tillskott av bostäder, men i liten omfattning och som förtätning av området med punkthus bort mot Vårvädersgatan. Ungdomsgruppen poängterar vikten av att tillföra torget kvaliteter som gör att man vill gå dit, stanna där och vara där, då det är för lite folk nu. De föreslår gym, café, kiosk, street food, fritidsgård, aktivitetslokaler, moské, upprustad förskola, finare lekplats, polisstation, vatten och grönt på torget, dricksfontän, liten fotbollsplan med konstgräs väster om torget, bättre belysning i det gröna parkområdet söder om torget och p-hus istället för stora parkeringsplatser för att göra plats för sådant som invånarna behöver. De föreslog också ett kulturhus, placerat nordost om torget upp mot byggnaden som idag innehåller vårdcentralen, apoteket, sdf.

Vårvåderstorget. Bilder på workshopresultat för Ungdomsgruppen. Röda klossar = mötesplatser. Gula klossar = service. Bruna klossar = bostäder. Blå lappar = kvaliteter. Rosa lappar = problem/utmaningar. Neongula lappar = tillkomna funktioner. Men ibland har färgerna på lapparna blivit fel. Foto: Stenberg Kain.

Även **Ungdomsgruppen** ondgjorde sig över att det inte finns torgkänsla på Frisväderstorget och menade att en stor orsak till det är den dominans som parkeringarna har. Ungdomarna stannar inte på torget, utan uträttar bara sina ärenden och går sedan därifrån. Sjumilaskolan och Sjumilahallen skulle kunna ha en egen entré och parkering direkt från leden och resten av parkeringarna kan tas bort eller läggas under mark. Ungdomsgruppens förslag innehåller en ny byggnad istället för parkeringen, med en kombination av service, mötesplatser, fritidsgård och bostäder samt ett lite café med grästak. Vidare vill de möblera torget framför skivhuset med något trevligt istället för de meningslösa stolarna. Mer grönt (på torget men också mot Flygvädersgatan), fler växter, vatten-spel på torget och en plaskdamm. Den eftersatta lekplatsen på torget behöver underhållas, den kan bli en vattenpark. De föreslog också förbättrad service i bottenvåningen av det stora skivhuset, i form av apotek, större vårdcentral, polisstation, större bibliotek och fler butiker, t ex behövs Orientlivs. Ungdomsgruppen föreslog också en moské vid torget eftersom den som tvingats stänga saknas av många. Dessutom påtalades att bättre belysning behövs vid torget i den delen som vätter mot Flygvädersgatan och in i områdena på andra sidan.

Det stora skivhuset ville en av ungdomarna riva för att det är så extremt fult och slitet men en annan av dem motsatte sig detta, eftersom de som bor där då inte skulle kunna bo kvar vid torget. Det blev en intensiv diskussion.

Svarte Mosse syns inte på flygfotot men närheten till naturområdet diskuterades som en kvalitet och tillgång för torget. Där föreslog Ungdomsgruppen en simhall för att öka attraktiviteten även för Friskväderstorget.

Länsmansstorget

Föreningsgruppen var kritisk till hur det ser ut vid torget. Som en kvinna uttryckte det: "*Varför är ett torg alltid för affärer? Varför inte flytta affärerna och göra torget till en plats där man möts? Mer konst, mötesplatser.*"

Underhållet är eftersatt generellt, det saknas omsorg om ytor och mellanrum – man upplever det som ett delat torg som staden inte bryr sig om och parkeringarna har fått breda ut sig. Undergången från språvagnshållplatsen känns otrygg. Det luktar illa från sophantering på flera platser vid torget.

Föreningsgruppen föreslår ett ganska stort tillskott av rumsskapande bostäder – vissa med gröna tak och insprängda mötesplatser – och de befintliga servicebostäderna i låga trista hus får rymmas i ett fyravånings nybygge med plats för fler bostäder. Alltså mycket bostäder på kringliggande grönområden och som famnar runt torget. Åsikterna om naturområdet mellan Daggdroppegatan och spårvagnsspåren var dock delade; en del ville bygga där medan andra absolut ville bevara naturen. Fritidsgården med scen och fina lokaler integreras i ett system där lokaler görs tillgängliga för invånarna att låna (istället för att de ofta är blockerad av kommunens förvaltningar som fallet är nu med fritidsgården). Ica-huset i centrum rivs (i alla fall delvis) till förmån för en fin torgyta med konst, synligt dagvatten i form av en bäck, dricksfontän och mer grönt. Den stora parkeringen vid Länsmansstorget förpassas under mark och där föreslår gruppen placering av mycket av servicen ovanpå, dvs Ica, gym, pizzeria om de vill ha nya lokaler och annan som behövs för att det ska bli ett lokalt torg som används.

Länsmanstorget. Bild på workshopresultat för Föreningsgruppen. Röda klossar = mötesplatser. Gula klossar = service. Bruna klossar = bostäder. Blå lappar = kvaliteter. Rosa lappar = problem/utmaningar. Neongula lappar = tillkomna funktioner. Men ibland har färgerna på lapparna blivit fel. Foto: Stenberg Kain.

Även **Ungdomsgruppen** påtalade att Länsmanstorget inte är att betrakta som ett torg – det är byggnader med parkeringar runt om och servicen är undermålig. Tjejer lyfte fram att det känns otryggt och en del killar höll med, medan andra killar tycker det känns helt tryggt. Tjejer förespråkade bättre belysning och en arkitektur där man som tjej inte känner sig utsatt av att det sitter folk och hänger. Det är för mycket folk (som på något sätt skapar otrygghet) och för lite folk (som också skapar otrygghet) – på en gång alltså – en designutmaning att anta för arkitekter kunniga i medskapande. Liksom Friskvåderstorget är Länsmanstorget inte en plats man stannar till på.

Ungdomsgruppen förslög fler mötesplatser i form av kulturhus, moské, synagoga, bowling, bio, restauranger som sushi och annat utländskt, café, bubba tea, fruktaffär, Willys och Mac Donalds. Gruppen lyfte också behovet av bättre belysning ner mot spårvagnshållplatsen. Den stora parkeringen vid Länsmanstorget kan förpassas under jord till förmån för ett mini-nordstan. En kiosk behövs vid Svarte Mosse och Länsmansgården behöver även en lokalbuss till dit och vidare ner mot Vårvåderstorget.

Länsmanstorget. Bild på workshopresultat för Ungdomsgruppen. Röda klossar = mötesplatser. Gula klossar = service. Bruna klossar = bostäder. Blå lappar = kvaliteter. Rosa lappar = problem/utmaningar. Neongula lappar = tillkomna funktioner. Men ibland har färgerna på lapparna blivit fel. Foto: Stenberg Kain.